

UDK 811.172'36

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2659.2024.36.17>

Daiva ŠVEIKAUSKIENĖ, Dr., mokslo darbuotoja
 ORCID ID: 0000-0002-7570-9132
 e-mail: daiva.sveikauskiene@iki.lt
 Lietuvių kalbos institutas, Vilnius, Lietuva

DĖL DVIGUBŲ ĮVARDŽIO FORMŲ LIETUVIŲ KALBOJE

Į v a d a s . Kompiuterizuojant lietuvių kalbą iškilio problema dėl naujausioje Dabartinėje lietuvių kalbos gramatikoje pateikiamų dvigubų asmeninių įvardžių "aš", "tu" vienaskaitos kilmininko linksnio formų, nes jos netelpa į tradicinę lietuvių kalbos kaitybos sistemą. Šiuo metu kuriama Lietuvių kalbos gramatikos informacinė sistema (LIGIS) pateikia išsamią morfologinę informaciją apie vartotojo įvestą žodį. Ten nenumatytas kelių vienos žodžio formos variantų pateikimas, nes šie įvardžio kilmininko variantai yra išimtis. Todėl šiuo straipsniu siekiama pagrįsti tokio traktavimo netinkamumą. Tam reikėjo detaliau patyrinti savybinių įvardžių "mano", "tavo" prigimtį ir statusą bei jų atitikmenis kitose kalbose ir išsiaiškinti, ar tikrai pagrįstai šie žodžiai laikomi antra žodžių "aš", "tu" kilmininko linksnio forma.

Metodai. Straipsnis parašytas naudojant analitinį, palyginamąjį ir dedukcinį metodus.

Rezultatai. Kitose kalbose (anglų, vokiečių, ukrainiečių) naudojami žodžiai, kurie savo reikšme atitinka lietuvių kalbos "mano", "tavo", paprastai yra kaitomi kaip būdvardžiai ir paradigmose nesiejami su asmeniniais įvardžiais "aš", "tu". Taigi formaliai jie atitinka savybinius įvardžius laikomus ir dabar jau nebevarojamus "manas", "tavas". Akademinėje Lietuvių kalbos gramatikoje, kaip ir pačioje pirmojoje Danieliaus Kleino lietuvių kalbos gramatikoje įvardžių "aš", "tu" pateikiama tik viena kilmininko linksnio forma atitinkamai "manęs", "tavęs" ir "manes" "taves".

Akademinėje gramatikoje teigiama, kad įvardžiams "mano", "tavo", "savo", "kieno", "kažkieno", "niekieno" iš viso nebūdinga linksnio kategorija. Toks faktas taip pat yra labai nepatogus ruošiant programinę įrangą, nes šie žodžiai išimami iš lietuvių kalbos linksniavimo sistemos, lieka neapibrėžtumas.

I š v a d o s . Ištyrinėjus įvairius ir net labai prieštarigus lietuvių kalbininkų teiginius, buvo nustatyta, kad tiksliausia išskirti žodžius "manęs / mano", "tavęs / tavo" į atskiras paradigmas, laikant, kad "mano", "tavo" "savo", "kieno", "kažkieno", "niekieno" yra savybiniai įvardžiai kilmininko linksnio, neturintys daugiau formų. Žodžiai "manęs", "tavęs", yra asmeniniai įvardžiai kilmininko linksnio, kurių vardininkas yra "aš", "tu", ir jie turi visas paradigmos formas.

E s m i n i a i ž o d ž i a i : lietuvių kalbos gramatika, morfologija, asmeniniai įvardžiai, savybiniai įvardžiai, kilmininko linksnis.

Įvadas

Kalbos kompiuterizavimo metu kartais išryškėja tokios jos savybės, kurios lieka nepastebėtos tyrinėjant kalbą žmogui, nes tai paprasčiausiai jam būna neaktualu, pvz., kuriant "Lietuvių kalbos gramatikos informacinę sistemą" buvo pastebėti ypatingi, anksčiau neaptarti, morfologijos srities atvejai – tam tikros atskirų veiksmazodžių formos negali būti vartojamos (Šveikauskiene, 2021, p. 3). Be to, kartais net padarytų išvadų netikslumą galima pastebėti tik kompiuterizuojant kalbą, pvz., kuriant programinę įrangą lietuvių kalbos sintaksinei analizei atlikti buvo nustatyta, kad Vytauto Sirtauto teiginiai trūksta apibrėžtumo: "Kai sakinyje yra veiksnys, tai paprastai antrasis vardininkas nebegali užimti veiksnio pozicijos (Jis jau trečia diena serga), o atlieka kitas sintaksines funkcijas" (Sirtautas, 1978, p. 35). Tik nenurodyta, kaip nustatomas veiksnys, taigi, jo žodžiais tariant, kaip surandamos "pirmasis vardininkas". Tapatinti šią numeraciją su žodžio pozicija sakinyje negalima, nes "Jau trečia diena jis serga" veiksnio funkciją atlieka "antrasis", t. y. įvardžio, vardininkas.

Vykdamas kalbos analizės darbus kompiuteriu, neužtenka informacijos, kuri pateikta spausdintose gramatikose, nes jos skirtos žmogui, kuriam daug kas yra savaimė suprantama. Todėl kompiuteriniam kalbos apdorojimui turi būti atlikti tyrimai ir kitais aspektais, neaprašytai tradicinėse gramatikose.

Iki 2020 m. VDU buvo teikiama sintaksinės analizės paslauga (1 interneto nuoroda). Atnaujinus svetainę 2020 m. liko tik morfologinė analizė ir semantika. Todėl buvo nutarta sukurti metodiką lietuvių kalbos automatinei sintaksinei analizei atlikti, kuri iš principo skirtųsi nuo iki 2020 m. VDU naudotos. Pradėtas ruošti formalus lietuvių kalbos gramatikos aprašas, skirtas loginio programavimo metodui, kuris lietuvių kalbai dar nebuvo naudojamas. Šį kartą susidurta su dar vienu ypatingu lietuvių kalbos reiškiniu, pateikiamu Dabartinėje lietuvių kalbos gramatikoje – dvigubos kai kurių įvardžių kilmininko linksnio formos. Kompiuterio darbe daugiareikšmiškumas yra labai blogas dalykas. Todėl šio

straipsnio tikslas detaliau panagrinėti žodžių "mano", "tavo", "savo" ir kt., akademinėje gramatikoje vadinamų "nekaitomais", prigimtį ir statusą bei jų atitikmenis kitose kalbose ir išsiaiškinti, ar tikrai pagrįstai šie žodžiai laikomi antra žodžių "aš", "tu" kilmininko linksnio forma.

Metodai

Straipsnis parašytas naudojant analitinį, palyginamąjį ir dedukcinį metodus.

Rezultatai

Įvardžių aprašymo lietuvių kalbos gramatikose analizė

Bene daugiausiai skirtingų ir netgi prieštaraujančių vienas kitam teiginių lietuvių kalbos gramatikose galima rasti apie įvardžius *mano*, *tavo*, *savo*, *kieno*, *kažkieno*, *niekieno*. Paskutinėje naujausioje *Dabartinėje lietuvių kalbos gramatikoje* nurodoma, kad asmeniniai įvardžiai *aš*, *tu* turi dvigubas kilmininko linksnio formas. Linksniavimo paradigmoje parašyta, kad įvardžio *aš* kilmininkas yra *manęs / mano*, įvardžio *tu* kilmininkas – *tavęs / tavo*, o sangražinio įvardžio kilmininkas – *savęs / savo* (Ambrazas, 1997, p. 272). Kita kraštutinė nuomonė išreikšta akademinėje *Lietuvių kalbos gramatikoje*, – kad minėtų įvardžių antrai kilmininko linksnio alternatyvai nebūdinga linksnio kategorija: "Visai neturi linksnio kategorijos įvardžiai *mano*, *tavo*, *savo*, *kieno*, *kažkieno*, *niekieno*" (Ulvydas, 1965, p. 640) ir, aprašant linksnių paradigmą, kaip asmeninių įvardžių *aš*, *tu* kilmininko linksnio forma nurodoma tik *manęs* ir *tavęs*. Reikia pasakyti, kad ir Danieliaus Kleino *Pirmojoje lietuvių kalbos gramatikoje* asmeninių įvardžių *aš*, *tu* kilmininko linksnio pateikiama tik viena forma: "manes", "taves" (Balčikonis, Larinas, & Kruopas, 1957, p. 466).

Minėtą akademinėje lietuvių kalbos gramatikoje esantį teiginį dėl įvardžių *mano*, *tavo*, *savo*, *kieno*, *kažkieno*, *niekieno* linksnio kategorijos nebuvimo kritikuoja Vladas Žulys (Žulys, 1969, p. 167). Jis pateikia pakankamai įtikinančius argumentus, kad "*mano*, *kieno* tipo įvardžiai yra kilmininkai" (Žulys, 1969, p. 169), tai parodo jo tinkamai

© Šveikauskiene Daiva, 2024

parinkti pavyzdžiai: *kažkieno gulėta – kiškio tupėta* ir kt. Minėtus įvardžius "nelinkniuojamais kilmininkais" vadina ir Jonas Jablonskis, priskirdamas juos savybinių įvardžių grupei: "savybiniais įvardžiais eina ir kilmininkai *mano, tavo, savo*" (Jablonskis, 1957, p. 225).

Kitas klausimas, dėl kurio išsakomos prieštaringos nuomonės yra kalbos dalis, kuriai priskiriami minėtieji įvardžiai. Kazys Ulvydas savybinius įvardžius laiko vediniais iš asmeninių įvardžių (Ulvydas, 1965, p. 673). Tačiau V. Žulys teigia, kad lietuvių kalboje iš viso "nėra specialių savybinių įvardžių" (Žulys, 1969, p. 177). Šiam požiūriui pritaria ir Albertas Rosinas, kuris griežtai reikalauja šiuos įvardžius laikyti asmeniniais: "Prie asmeninių ... įvardžių būtina priskirti ir lietuvių bendrinės kalbos tradiciškai savybinius ... laikomus įvardžius *mano, tavo (savo)*" (Rosinas, 1984, p. 17).

Labiau kompromisinį variantą šiuo klausimu pateikia Juozas Žiugžda mokykloms skirtoje *Lietuvių kalbos gramatikoje*: "savybiniai įvardžiai *mano, tavo, savo* nekaitomi" (Žiugžda, 1971, p. 124).

Žodžių *mano, tavo, savo* atitikmenys kitose kalbose

Anglų kalboje asmeniniai įvardžiai skirstomi į penkis tipus: subjekciniai įvardžiai, objektiniai įvardžiai, sangražiniai įvardžiai, savybiniai įvardžiai ir savybiniai būdvardžiai (*possessive adjectives*) (2 interneto nuoroda).

Vokiečių gramatikose taip pat kalbama apie būdvardiškuosius įvardžius. Valteris Jungas savo gramatikoje rašo: "savybiniai įvardžiai paprastai naudojami būdvardiškai" (*das Possessivpronomen wird überwiegend adjektivisch gebraucht*) (Jung, 1967, p. 339). Jie kaitomi skaičiais, giminėmis, linksniais. Kita vokiečių kalbos gramatika teigia, kad savybiniai įvardžiai yra vediniai iš asmeninių įvardžių ir savo šaknimi atitinka savininko asmenį, skaičių ir giminę, o galūne – nuosavybės linksnį, skaičių ir giminę (Helbig, & Buscha, 1989, p. 262), pvz., "er pflegte seinen Garten, seine Wiese, sein Feld, seine Beete" (Jung, 1967, p. 340). Tuo tarpu "asmeniniai įvardžiai pirmojo ir antrojo asmens giminėmis nekaitomi" (*Die Personalpronomina der 1. Und 2. Person unterscheiden nach dem Numerus (Singular / Plural), aber nicht nach dem Genus*) (Helbig, & Buscha, 1989, p. 251). Taigi pagrindinis kriterijus, atskiriant asmeninius ir savybinius įvardžius yra jų kaitybą.

Ukrainiečių kalboje vartojamas terminas savybiniai įvardžiai (присвійні займенники), bet lietuvių kalboje esančius *mano, tavo (мого, твого)* žodžius pateikiančioje paradigmoje kaip šių žodžių vardininko linksnis nurodoma *miū, meiū*. (Kysilevskij, K., 1955, p. 31–32). Asmeninių įvardžių (особові займенники) vardininko linksnis pateikiamas kaip *я, ти*, kurių kilmininkas yra *мене, тебе* (Глющ, 2010, p. 235).

Pagal formalius gramatinius požymius aprašyti kitų kalbų būdvardiškesiems priskiriami savybinių įvardžių atvejai ar tiesiog būdvardžiais laikomi įvardžiai labiausiai atitiktų lietuvių kalboje jau archaizmais tapusius *manas, tavas*. Šie žodžiai ir pagal jų atliekamas sintaksines funkcijas, ir pagal savo kaitybines formas yra būdvardžiai, nors *Dabartinėje lietuvių kalbos gramatikoje* jie pateikiami prie asmeninių savybinių įvardžių (Ambrazas, 1997, p. 257), ir akademiniėje lietuvių kalbos gramatikoje jie vadinami būdvardiškaisiais įvardžiais, prie kurių paminimas ir žodis *savas* (Ulvydas, 1965, p. 638).

Žodžių *mano, tavo, savo* ir *manęs, tavęs, savęs* ypatybės

Kad iki šiol dar tebevartojamas žodis *savas* yra laikytinas būdvardžiu, įtikinamai parodė V. Žulys: *savas* vartojamas reikšme "artimas tam tikrais atžvilgiais", jo antonimas yra *svetimas* (Žulys, 1969, p. 177). Tuo labiau, kad visos formos

iki šiol dar yra vartojamos: *savame name, savoje sodyboje, savomis jėgomis* ir t.t. V. Žulys teigia, kad žodžiai *savas, sava* negali būti suvesti į vieną paradigmą su *savo* (Žulys, 1969, p. 170). Lygiai taip pat negalima sutikti su teiginiu akademiniėje lietuvių kalbos gramatikoje, kad "nekaitomi įvardžiai *mano, tavo, savo, kieno, kažkieno, niekieno* pagal savo reikšmę artimesni būdvardiškiesiems" (Ukvydas, 1965, p. 638). Tai prieštarauja tame pačiame skyriuje pateiktam būdvardiškųjų įvardžių aprašymui: "Būdvardiškaisiais vadinami įvardžiai, kurie sakinyje, panašiai kaip būdvardžiai, paprastai eina kitų žodžių derinamaisiais pažyminiais" (Ukvydas, 1965, p. 638). Žodžiai *mano, tavo, savo, kieno, kažkieno, niekieno* niekada neina derinamaisiais pažyminiais, jie visada būna tik nederinamieji pažyminiai, todėl turėtų būti priskirti prie daiktavardiškųjų įvardžių, kurie apibrėžiami taip: "Daiktavardiškaisiais vadinami įvardžiai, kurie sakinyje, panašiai kaip daiktavardžiai, patys vieni nurodo daiktą ir niekada neina kito žodžio derinamuoju pažyminiu" (Ukvydas, 1965, p. 637–638). Šis apibrėžimas visiškai atitinka minėtų įvardžių *mano, tavo, savo, kieno, kažkieno, niekieno* savybes.

Atsižvelgiant į atliekamas sintaksines funkcijas įvardžių *manęs* ir *mano* tikrai negalima jungti į tą pačią paradigmą, ir tuo labiau laikyti to paties linksnio variantais. Sakiniuose *Ten nebuvo manęs* ir *Ten nebebuvo mano* abu kilmininkai yra papildiniai. Sakinyje *Ten nebebuvo mano* įvardis *mano* yra nederinamasis pažyminys, taip pat kaip ir *Ten nebebuvo brolio* *mano*, *Ten nebebuvo jo* *mano*.

Nelogiška ir tai, kad to paties žodžio dvi kilmininko formos atlieka skirtingas sintaksines funkcijas sakinyje, ir tai, kad žodis turi dvigubas linksnio formas. V. Žulys tvirtina, kad tarp *mano* ir *manęs* nieko bendro nėra: "tarp *mano* ir *manęs* (resp. *tavo* ir *tavęs*...) konstatuojame nuošalės santykį¹ ... veiksmažodžio valdymo atveju taip pat konstatuojame nuošalės santykį – valdomos formos yra *manęs, tavęs, savęs*" (Žulys, 1969, p. 170).

Nepaisant šių teiginių V. Žulys siūlo įvesti naują paradigmą lietuvių kalbos kaitybiniėje sistemoje (1 pav.): "Bendras paradigmos pavadinimas yra kilmininkas, o narius, kol kas neturinčius prigijusių savo pavadinimų galima būtų vadinti savybiniu ir nesavybiniu", nors pats autorius teigia, kad pagal tradicinį linksniavimo lietuvių kalboje supratimą "atskiri linksniai yra elementarūs linksnio paradigmos nariai" (Žulys, 1969, p. 173).

Linksnis	vard.	<i>aš</i>	<i>kas</i>
	kilm.	savyb.	<i>mano</i> <i>kieno</i>
		nesavyb.	<i>manęs</i> <i>ko</i>

1 pav. Kilmininko paradigma (Žulys, 1969, p. 173)

Kažin ar toks linksnio formų traktavimas įneštų daug aiškumo lietuvių kalbos gramatinėje sistemoje ir ar tikrai verta ją daryti tiek sudėtingesnę, kad net visa linksnių sistema keistųsi, ir tik tam, kad savitai būtų paaiškinta 6 žodžių vartosena. Daug paprasčiau būtų *manęs* ir *mano* laikyti skirtingų tipų įvardžiais – asmeniniu ir savybiniu.

Savo siūlymą įvesti dvi įvardžio kilmininko linksnio formas V. Žulys grindžia teiginiu, kad lietuvių kalboje yra ir daugiau tokių linksnių, paminėdamas vietininką. Jis teigia, kad aptariant formas *miške* ir *miškan* "reikia kalbėti ne apie du, o apie vieną (kaitomą) vietininko linksnį" (Žulys, 1969, p. 173). Čia jau turėtų būti įvestas ir, žinoma, apibrėžtas dar vienas terminas – kaitomas linksnis. Tikslumo dėlei

¹ "Nuošalės santykis yra tada, kai klasės (aibės) neturi bendrų elementų" (Ažubalis, 2008, 26).

reikia pasakyti, kad formos *miške* ir *miškan* yra du skirtingi linksniai. *Miškan* yra dabar jau lietuvių kalbos paradigmoje nebesantis, bet lotynų kalboje buvęs iiliatyvas (lot. illativus) – kryptie vietininkas, tiksliau vidaus einamasis vietininkas, t. y. rodantis veiksmo kryptį į objekto vidų (3 interneto nuoroda). *Miške* yra lietuvių kalboje iki šiol naudojamas inesyvas t. y. vietos vietininkas. Yra lietuvių kalboje dar ir trečio vietininko aliatyvo (lot. allativus) išlikusių sustabarėjusių formų, kurios dabar laikomos prievaisiais, pvz., velniop, vakarop, rudeniop ir kt. Tai linksnis, rodantis veiksmo kryptį prie daikto ar asmens, bet ne į objekto vidų (4 interneto nuoroda). Tačiau šių archaiskų linksnių liekanų buvimas tikrai nėra pagrindas keisti lietuvių kalbos kaitybines sistemą.

Pripažindamas, kad *mano*, *kieno* tipo žodžiai yra kilmininkai, V. Žulys teigia, kad "nėra prasmės kalbėti apie linksnio paradigmą, kadangi daugiau formų, kurias būtų galima priskirti šioms įvardžiams, atrodo, nėra" (Žulys, 1969, p. 170). Tačiau dalies formų nebuvimas nėra pakankamas argumentas nepripažinti linksnių paradigmos. Yra lietuvių kalboje labai daug atvejų, kai ne visos formos naudojamos. Pradedant žodžio *savęs* vardininko linksnio nebuvimu ir baigiant intransityvinių dalyvių vartojama tik bevardės giminės forma.

Todėl kompiuterinio kalbos apdoravimo atvejais bus laikomasi nuostatos, kad asmeninio įvardžio *aš* kilmininkas yra tik *manęs*, o *mano* yra savybinio įvardžio kilmininkas, nepaisant to, kad likusių penkių linksnių formos nevertojamos. Neveikiamosios rūšies dalyviai, "kurie padaryti iš intransityvinių veiksmažodžių neturi moteriškosios ir vyriškosios giminės formų" (Šveikauskienė, 2021, p. 17). Šiuo atveju tėra vienintelė bevardės giminės forma ir nevertojamos likusios 24 vienaskaitos ir daugiskaitos vyriškosios bei moteriškosios giminės formos. Tačiau nesūloma šioms dalyviams netaikyti kaitybos paradigmos ir nelaikyti jų trečiosios būdvardžių giminės – bevardės – forma.

Išvados

Išnagrinėjus lietuvių kalbos gramatikose pateiktus kartais labai prieštarigus teiginius apie asmeninių įvardžių kilmininko linksnio formas buvo siekiama išsiaiškinti ar tikrai pagrįstai žodžių *aš*, *tu*, kilmininko linksnio pateikiamos dvigubos formos. Žodžių *mano*, *tavo*, *savo* atitikmenų kitose kalbose analizė parodė, kad jie yra vartojami būdvardiškai,

kaitomi giminėmis, linksniais, skaičiais ir labiausiai susišaukia su jau nebevertojamais *manas*, *tavas*, *savas*. Aptarus įvairių lietuvių kalbininkų teiginius nustatyta, kad tikslingiausia išskirti žodžius *manęs* / *mano*, *tavęs* / *tavo* į atskiras paradigmas, laikant, kad *mano*, *tavo*, *savo*, *kieno*, *kažkieno*, *niekieno* yra savybiniai įvardžiai kilmininko linksnio, neturintys daugiau formų. Žodžiai *manęs*, *tavęs*, yra asmeniniai įvardžiai kilmininko linksnio, kurių vardininkas yra *aš*, *tu*, ir jie turi visas paradigmos formas.

References

- Ambrasas, V. (1997). *Dabartinės lietuvių kalbos gramatika*. (3-asis leid.) Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
- Ažubalis, A. (2008). *Logika ir mokyklinė matematika*. Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija.
- Balčikonis, J., Larinas, B., & Kruopas, J. (1957). *Pirmoji lietuvių kalbos gramatika 1653 metai*. Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla.
- Helbig, G., & Buscha, J. (1989). *Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für Ausländer*. VEB Verlag Enzyklopädie.
- Jablonskis, J. (1957). *Rinktiniai raštai – I tomas*. Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla.
- Jung, W. (1967). *Grammatik der deutschen Sprache*. VEB Bibliographisches Institut.
- Kysilevskij, K. (1955). *Grammar of the Ukrainian language. For school and self-study*. Publication of the UKKA school board [in Ukrainian]. [Кисілевський, К. (1955). *Граматика української мови. Для школи й самонавчання*. Видання шкільної ради УККА].
- Pliushch, M. Ya. (2010). *Grammar of the Ukrainian language: Morphemics. Word work Morphology*. Slovo Publishing House [in Ukrainian]. [Плющ, М. Я. (2010). *Граматика української мови: Морфеміка. Словотвір. Морфологія*. Видавничий Дім "Слово"].
- Rosinas, A. (1984). *Lietuvių bendrinės kalbos semantinė struktūra. Mokomoji knyga*. LTSR aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerijos Leidybinė redakcinė taryba.
- Sirtautas, V. (1978). *Pagrindinių sakinio dalių derinimas*. Lietuvos TSR aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerijos Leidybinė redakcinė taryba.
- Šveikauskienė, D. (2021). Veiksmažodžio formų vartojamumas, išryškėjęs kuriant lietuvių kalbos gramatikos informacinę sistemą. *Bendrinė kalba* 94, 1–22.
- Ulvydas, K. (1965). *Lietuvių kalbos gramatika: Fonetika ir morfologija I*. Mintis.
- Žuigžda, J. (1971). *Lietuvių kalbos gramatika I: Fonetika ir morfologija*. Šviesa.
- Žulys, V. (1969). Vadinamųjų nekaitomų įvardžių vieta lietuvių kalbos gramatinėje sistemoje. *Baltistica* V(2), 167–177.

Interneto nuorodos

- <https://web.archive.org/web/20200221090527/http://www.semantica.lt:80/SyntacticAndSemanticAnalysis/Analysis>
- https://www.youtube.com/watch?v=h_GnSOIfWf4
- <https://lt.wikipedia.org/wiki/Liatiyvas>
- <https://lt.wikipedia.org/wiki/Aliatyvas>

Отримано редакцією журналу / Received: 12.06.24

Прорецензовано / Revised: 07.09.24

Схвалено до друку / Accepted: 17.09.24

Daiva ŠVEIKAUSKIENĖ, PhD (Phys. & Math.), Researcher
ORCID ID: 0000-0002-7570-9132
e-mail: daiva.sveikauskiene@lki.lt
Institute of Lithuanian Language, Vilnius, Lithuania

ABOUT THE DOUBLE INFLECTIONAL FORMS OF PRONOUN IN LITHUANIAN

Background. During the computerization of the Lithuanian language, a problem arose due to the double inflectional forms in genitive singular of the personal pronouns "aš (I)", "tu (you)" presented in the latest "Contemporary grammar of the Lithuanian language", because they do not fit into the traditional inflectional system of the Lithuanian language. The "Lithuanian Grammar Information System" (LIGIS), which is currently being developed, provides detailed morphological information about the word entered by the user. There is no provision for the presentation of several variants of a single word form, as these variants of the genitive case of the pronoun are an exception. Therefore, this article seeks to justify the inappropriateness of such treatment. For this, it was necessary to investigate in more detail the nature and status of the proper pronouns "mano (my)", "tavo (your)" and their equivalents in other languages, and to find out whether these words are really justly considered to be the second form of the genitive case of the words "aš (I)", "tu (you)".

Methods. The article is written using analytical, comparative and deductive methods.

Results. Words used in other languages (English, German, Ukrainian) which in their meaning correspond to Lithuanian "mano (my)", "tavo (your)" are usually inflected as adjectives and are not associated with the personal pronouns "aš (I)", "tu (you)" in paradigms. So, formally, they correspond to "manas", "tavas", which are considered as possessive pronouns and are no longer used anymore. In the academic grammar of the Lithuanian language, as well as in the very first grammar of the Lithuanian language by Daniel Klein, only one form of the genitive case is given for the pronouns "aš (I)", "tu (you)", respectively "manęs", "tavęs" and "manes", "taves".

However, academic Lithuanian grammar states that the pronouns "mano", "tavo", "savo", "kieno", "kažkieno", "niekieno" are not characterized by an inflectional category of cases at all. This fact is also very inconvenient when preparing the software, because these words are removed from the inflectional system of the Lithuanian language, indeterminacy remains.

Conclusions. After studying various and even very contradictory statements of Lithuanian linguists, it was found that it is most appropriate to separate the words "mano / manęs", "tavo / tavęs" into separate paradigms, considering that "mano", "tavo", "savo", "kieno", "kažkieno", "niekieno" are possessive pronouns of the genitive case, which have no more forms. The words "manęs", "tavęs" are personal pronouns in the genitive case, with "aš", "tu" as the nominative, and they have all the paradigm forms.

Keywords: Lithuanian grammar, morphology, personal pronouns, possessive pronouns, genitive case.

Дайва ШВЕЙКАУСКЕНЕ, канд. фіз.-мат. наук, наук. співроб.
ORCID ID: 0000-0002-7570-9132
e-mail: daiva.sveikauskiene@lki.lt
Інститут литовської мови, Вільнюс, Литва

ПРО ПОДВІЙНІ ФЛЕКСІЙНІ ФОРМИ ЗАЙМЕННИКІВ У ЛИТОВСЬКІЙ МОВІ

Вступ. У процесі комп'ютеризації литовської мови виникла проблема через подвійні флексійні форми родового відмінка однини особових займенників "aš (я)", "tu (ти)", представлені в останній "Сучасній граматиці литовської мови", оскільки вони не вписуються у традиційну флексійну систему литовської мови. "Інформаційна система граматики литовської мови" (LIGIS), яка зараз розробляється, надає детальну морфологічну інформацію про слово, яке вводить користувач. У ній не передбачено подання кількох варіантів однієї словоформи, оскільки ці варіанти родового відмінка займенника є винятком. Здійснено спробу довести недоречність такого підходу. Для цього необхідно було більш детально дослідити природу та статус власних займенників "mano (mій)", "tavo (твій)" і їхніх еквівалентів в інших мовах і з'ясувати, чи справді ці слова справедливо вважаються другою формою родового відмінка слів "aš (я)", "tu (ти)".

Методи. Написана з використанням аналітичного, порівняльного та дедуктивного методів.

Результати. У інших мовах (англійська, німецька, українська) слова, які за своїм значенням відповідають литовським "mano (mій)", "tavo (твій)", зазвичай відмінюються як прикметники і не пов'язуються з особовими займенниками "aš (я)", "tu (ти)" у парадигмах. Отже, формально вони відповідають "manas", "tavas", які вважаються присвійними займенниками й більше не вживаються. В академічній граматиці литовської мови, як і в найпершій граматиці литовської мови Даніеля Кляйна, для займенників "aš (я)", "tu (ти)" подано лише одну форму родового відмінка: "manęs", "tavęs" і "manes", "taves" відповідно.

Проте в академічній литовській граматиці стверджується, що займенникам "mano", "tavo", "savo", "kiepo", "kažkiepo", "niekiepo" взагалі не властива флексійна категорія відмінків. Цей факт також ускладнює підготовку програмного забезпечення, оскільки ці слова вилучені із флективної системи литовської мови, і залишається невизначеність.

Висновки. Після вивчення різних, подекуди навіть дуже суперечливих висловлювань литовських лінгвістів виявилось, що слова "mano / manęs", "tavo / tavęs" найдоцільніше розділити на окремі парадигми, вважаючи, що "mano", "tavo", "savo", "kiepo", "kažkiepo", "niekiepo" – родовий відмінок присвійних займенників, які не мають інших форм. Слова "manęs", "tavęs" – родовий відмінок особових займенників з називним "aš", "tu", які мають усі парадигмальні форми.

Ключові слова: литовська граматика, морфологія, особові займенники, присвійні займенники, родовий відмінок.

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.